

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt
leta 4 K; za Amerika za pol leta
9-50 K za četrt leta 4-80 K

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne proste.
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna peti-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin,
večkrat po dogovoru.

96. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 11. septembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravišтво
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/II.

Socializem in stavke.

Od marsikaterega vplivnega veljaka (nesocialista) se pogostoma čuje mnenje, da sploh ni nikake temeljite razlike med delom in kapitalom. Nasprotstvo, ki se danes pojavlja med delavci in kapitalisti, je baje le nekako umetno provzročeno. To nasprotstvo in zlasti stavke, pripisujejo ti možje bolj ignoranci obeh slojev, kot pa čemu drugemu.

Pa do danes se ni posrečilo niti za pičico ublažiti nasprotstva med delom in kapitalom, marveč se godi ravno narobe: nasprotstvo je vsak dan večje. Zakaj? To je sedaj naloga socialista, da nam stvar raztolmači.

Socializem zatrjuje, da je človeška družba razdeljena v dva razreda, namreč v razred lastnikov kapitala in v razred lastnikov delavne sile ali moči. Ta dva razreda se srečavata na ekonomičnem polju kot temeljita nasprotnika. Kapitalizem samasebi ne rodi ničesar; primoran je torej stopiti na trg in delati ponudbe za delavno silo, ki je edina prednost, katero ima delavski razred na razpolago. Pri nakupovanju te delavne sile se poslužuje kapitalizem istega natima, kot pri nakupovanju vsakega drugega blaga: izkuša kupiti isto kolikor mogoče po nizki ceni. Razred lastnikov delavne sile pa zopet na drugi strani ponuja to svojo prednost za mezdo, kar pomenja kruh za njega. Iz tega je razvidno, da posedujeta ta dva razreda vsak po eno prednost in oba ta sloja potrebuje ta produkcije. Delavski razred je aktivni in kapitalistični je pasivni faktor. Oba se takorekoč družita in preustvarjata surovino v izgotovljen produkt. Na ta način si ta dva razreda stojita nasproti kot tekmeča z diametralno nasprotnimi si interesi. Kapitalistični razred kupuje delavno silo kolikor mogoče po nizkih cenah in posledice tega so majhne plače ter dolgi

delavniki. Ako bi posamezni kapitalist prelomil to ekonomično postavbo svojega razreda in pričel delovati v svojem podjetju po principih pravičnosti, žrtvoval bi samega sebe v svojem poizkusu. Delavski razred pa zopet izkuša prodati svojo lastnino, delavno moč, kolikor mogoče po visokih cenah in za skrajšani delavni čas. In da se delavcem vspešneje uresniči želje, se organizirajo v unije, v zavesti, da je v združenju moč.

Pod današnjim ekonomskim sistemom se pripisuje vsa produkcija kapitalističnemu razredu, ki si lasti pravico do nje, dasiravno je izdelana po delavskem razredu. Vzrok temu je, ker delavec, ki dela za mezdo, pripozna takoj ko je bil najet pod pogodbo plače, ki jo bode prejel za svoje delo, da postane ves njegov produkt, brez ozira na količino in kakovost, last njegovega delodajalca. Če se pojavi stavka ali štrajk, tedaj je to navadno vprašanje, koliko produkta je deležen eni ali drugi teh dveh razredov. Koliko več produkta si prilasti en razred, toliko manj ostane drugemu.

Tako bijeta ta dva razreda v človeški družbi neprestan boj za prvenstvo.

Ali je pa temu mogoče odpomoči? Da; popolnoma lahko, dasiravno je marsikomu to težko razumeti. Socializem je sredstvo za rešitev te uganke. Delavski razred naj vzame v svojo posest masinerijo, zemljo in ostala sredstva za produkcijo in naj producira na svojo pest. Ta sistem, kadar se vresniči, bo učinil, da postane ves svet družba pridelovalcev. Delavskih nesporazumljenj takrat ne bo več, kapitalizem bode dokončal tek svojega obstanka.

Socializem prav gotovo nastopi v prihodnji dobi človeške revolucije in svet se že pripravlja za to dobo.

Kapitalistična umazanost.

Načelnik okrajne bolniške blagajne v Kranju je g. Ciril Pirc, ki je tudi deželni poslanec. Torej oseba, ki je odgovorna javni kritiki, ako v izvrše-

vanju svojih častnih funkcij kaj zagreši. Pod njegovim načelstvom se je zgodil slučaj, ki ga opišemo. In kakor se bo videlo, utegne biti še več podobnih slučajev. Jernej Ostermann iz Luž št. 40 je bil delavec pri tvrdki Wasserwerksbau Krainburg, Jos. Bacher, zavarovan pri okrajni bolniški blagajni v Kranju. Od dne 11. novembra do 19. decembra 1908 zapadli bolniški prispevki so se mu vedno izplačali, od 20. decembra 1908 do 23. januarja 1909 zapadlih mu pa načelstvo ni hotelo izplačati. In sicer iz razlogov: Osterman se je oglasil s pravilnim bolniškim listom pri blagajni. Blagajnik g. Rudolf Kokalj mu je pa rekel, da manjka delodajalčevega podpisa, torej da je list nepravilen in blagajna da mu nič ne sme izplačati. Delodajalca takrat ni bilo v Kranju; zato si ni O. mogel oskrbeti pravočasnih podpisov tudi na poznejših listih. Ko se je delodajalec vrnil, je liste podpisal in O. je šel 30. januarja in vnovič 1. februarja k blagajni po prispevke za čas od 20. decembra 1908 do 23. januarja 1909. Pozitivnega uspeha ni dosegel, pač pa negativnega: sedaj je od blagajnika izvedel, da ne dobi nič. In sicer zato ne, češ, da so prispevki zapadli v tem času, ker jih po mnenju načelstvani pravočasno dvignil, t. j. vsako soboto za vsak teden sproti!!

Torej načelstvo blagajne je izdalo 16. febr. 1909 sklep, da iz navedenih razlogov O. ne dobi za omenjeni čas bolnišnine.

Proti temu sklepu se je O. pritožil na razsodišče blagajne.

Pritožba je bila zavržena, češ, „načelnistvo je bilo opravičeno odkloniti Vam podporo, ker je niste dvigali vsak teden sproti, kajti iz opazke na bolniškem listu poučeni ste bili, da imate bolnišnino dvigniti vsak teden sproti. Tozadevno opazko je izdalo načelstvo na podlagi zakona in pravil, katera določajo da se izplačuje bolniščina vsako soboto za dokončani teden. Sploh pa na-

PODLISTEK.

O Božiču.

Dalje.

Družba je našla pripraven prostor, kjer se je utaborila. Igrali so lawn-tennis, peli si, godba je svirala in konečno so začeli plesati. Ah, kako so se vrtili po mehkem mahu! Natuška in Tone nista niti pomislila, da bi se moglo še komu na svetu tako dobro goditi, kakor njima. Menda sta tudi največ plesala. Seveda se je morala Natuška v časih tudi s kakšnim drugim gospodom zavrteti. Tone je moral tudi druge dame poprositi plesa, ali največ sta vendar skupaj plesala.

Bil je zopet krasen dan. No, prišel je večer in zabava se je morala zaključiti. Družba se je z lampijoni in bakljami vrnila v vilo, ker so vsi prenočili; drugo jutro pa so se odpeljali nazaj v mesto.

Natuška je bila srečna, kolikor le more biti srečno dekle v njenih letih.

A ko so se gostje poslovili, jo je mati poklicala ter ji dejala:

— Čuj, Natuška! Opozoriti te moram na nekaj, česar sama menda še nisi pomislila. Včeraj si se neprenehoma družila z Ažmanovim Antonom, vedno si plesala z njim. To pa ne gre. Saj veš, kakšen je naš sedanji položaj. Ti si sedaj, hvala Bogu, bogato dekle in lahko izbiraš med prvimi snubači, katerih se ti ne manjka. Ažmanovi ni-

majo ničesar. Bilo bi jako nepremišljeno, prezirati to dejstvo. Skratka: oče in jaz želiva, da bi se vedla bolj rezervirano napram mlademu Ažmanu.

Natuška jo je pogledala čudno, skoro bolestno. Ali bila je poslušno dete. Niti besedice ni zinila in odsihdob ni več toliko plesala s Tonetom.

Počitnice so kmalu minile in mladi Ažman se je odpeljal na Dunaj, da nadaljuje vseučiliške nauke.

III.

Nihče ne more gledati v bodočnost — tudi Drobnikovi niso imeli tega daru. Da so vedeli, kaj se zgodi v dveh letih, bi morda ne bili opominjali svoje Natuške, naj se ne peča toliko z Ažmanovim Tonetom...

Če je bilo takrat še res, da se Natuški ni manjkalo oboževalcev, s katerimi bi bilo tudi resno računati za gotove slučaje, je vzeti v poštev, da je to bilo pač takrat res; v dveh letih se je pa to izpremenilo v marsičem. Natuška je bila še vedno lepo dekle. Še vedno — tako so govorili tisti, ki nosijo v sebi Faustovega vedno zanikujočega duha. Nepristranska sodba pa je morala reči: Natuška je krasno dekle in od dne do dne postaja še krasnejša. Njene oči, ki so bile nekdanj samo lepe, so postale sedaj tudi izrazite. Nekaj globokega je bilo v njih, kar je pripovedovalo poznavalcu ljudske duše čudne povesti o

življenju, razvijajočem se in mogočno valujočem v dnu srca. Ali tisti, ki so se takrat vrteli okoli Natuške in ji šepetali ljubeznjive besede v ušesa, niso čitali v njenih očeh. Oni so računali hladno in premišljeno. Matematika pa je eksaktna veda in njeni problemi se spreminjajo z izpremenjenimi številkami. Mnogoštevilni Natuškini oboževalci so računali danes drugače, nego pred dvema leti.

Drobnik je bil izkušen trgovec, pa vendar ni bil dosti premeten. Nenadejana sreča ga je storila preveč predrznega; v dveh kratkih letih je bilo veliko premoženje izgubljeno. Razna podjetja, na katerih je bil angažiran, so propala in polomi so požrli njegovo novo hišo, vilo in ogromne svote denarja. Še vesel je moral biti, da ni bilo hujšega. O nekdanjih koncertih, plesih, izletih, ni bilo več govora; Drobnik je moral skrbeti, kako da zasluži toliko, da zamore vsaj deloma dostojno živeti z ženo in hčerjo. To je bila tem večja briga, ker se Drobnikova ni mogla odvaditi lepim toaletam in podobnim rečem, katerih ni brez denarja. In z agenturami je bilo težko zaslužiti toliko.

Natuška torej ni bila več „partija“. Njeni nekdanji oboževalci pa so rekli potihoma: „Saj nismo neumni“ in izginili so drug za drugim. Drobnikovi soprogi ni bilo več treba sprejemati mnogoštevilnih posetov.

Delavci in kmetovalci goriške dežele, glasujte dne 26. septembra 1909 za kandidate delavske stranke:

Josip Marica

kamnosek, Nabrežina.

Dr. Henrik Tuma

odvetnik, Gorica.

Anton Vrčon

mali posestnik in trgovec v Škriljah-Dobravljah.

Za politični odbor deželne organizacije jugoslovanske socialno-demokratske stranke na Goriškem:

V Gorici, 29. avgusta 1909.

Dr. Henrik Tuma

Josip Petejan

čelstvo v smislu pravil izdaja lahko enake odredbe, da omogoči s tem redno poslovanje.

Večjega samovoljstva že dolgo nismo doživeli od institucije, kakor je okrajna bolniška blagajna! Ta razsodba je z dne 28. marca 1909. In takrat je imelo načelstvo okr. boln. blagajne v Kranju že davno vrokah razsodbo c. kr. okrajnega glavarstva v Kranju z dne 12. febr. 1909, št. 3982., izdano vsled Ostermanove nadzorstvene pritožbe proti neopravičenemu in nezaslišanemu zavlčevanju izplačila bolniške podpore. In s to razsodbo, ki je bila potem potrjena od deželne vlade in ministrstva notranjih zadev, je okrajno glavarstvo blagajni prepovedalo v smislu njenih pravil in zakona o zavarovanju delavcev, da rabi tiskovine (bolniške liste) z besedilom: «Kdor bi prišel z bolniškim listom, izstavljenim za dalj kakor 7 dni nazaj, bo dobil bolniščinino samo za 7 dni izplačano, vse drugo pa zapade.» Blagajni se je zaukazalo, da se ne sme ravnati po tem določilu, ki ga je dala tiskati na bolniške liste.

Vkljub ti razsodbi pa je imelo razsodišče blagajne tako smelost, da se je sklicevalo na citirano opazko na bolniških listih!

Povzemimo vso stvar! Osterman je z bolniškim listom zahteval izplačilo podpore. Ker ni bil podpisan delodajalec, je O. moral oditi brez podpore — po ta podpis. Ni se ga pa opozorilo, da po napačnem mnenju načelstva podpora vsak teden sproti zapade, če ni bila dvignjena. Tako se ga je blagajna prvič odkrižala, da mu je drugič lažje in še z večjo «pravico» povedala, da ne dobi nič, da je že vse zapadlo... In blagajna je bila že poučena, da postopa protipostavno — toda ker je šlo zoper delavca in ker se je delavcu moglo utrgati par kronic, četudi na bolniščini, ji ves pouk ni nič koristil.

Natuški ni bilo žal tega. Saj se ni nikdar dobro počutila med onimi gladkimi figurami, ki so vedno tako govorile, kakor so se naučile iz raznih „Komplimentbücher“, a niso imeli ničesar lastnega v sebi. Materi pa je bilo žal, kajti izginile so ji razne lepe sanje... Tudi ona je slišala, da pride Azmanov Tone zopet na nekaj tednov domov, ali ona je ostala ravnodušna ob tej vesti. Natuški pa je nekaj zabliščalo v očeh in v srcu jo je nekaj speklo. Spomnila se je nekega lepega svetega večera in onih časov, ko je bila še otrok in misli so ji tkale trak iz onih let do trenutka sedanosti...

Tone je res prišel. Bil je že pravi mož, ki je znal samozavestno nastopati. A notranjost mu ni bila tako krepka in samostalna, kakor bi bilo soditi po njegovi zunanosti.

Drugi dan po njegovem prihodu ga je Natuška srečala na trgu. Pozdravil jo je kakor izvežban kavalir, vendar se je Natuški zdelo, da je v njegovem poklonu še nekaj družega, nego formalna uljudnost. Nehoté se mu je nasmehnila in njena roka se je lahko tresla, ko jo je on krepko stisnil.

Imela sta si pripovedovati marsikaj; prva ura je bila prekratka za to. Torej ni bilo družega, nego shajati se bolj pogostoma. Priložnosti za to sta imela dovolj in nikdar nista bila v zadregi za snovi.

Dalje prih.

Zakaj se Osterman ni obrnil na sodišče in zakaj ni izpodbijal razsodbe razsodišča, nam ni znano. Pa saj si lahko mislimo: zdelo se mu je že preneumno, pol leta še puliti z bogato blagajno za par kronic bolniščinine. On ni bil umazan, pač pa blagajna.

Celo to postopanje, kakor je protipostavno, nam le dokazuje, kako delajo nekatere bolniške blagajne, ki jih vodijo kapitalisti in buržoaziji, z nevednimi in nezavednimi delavci. Kranjska okrajna bolniška blagajna je v rokah buržoazijcev. Buržoaziji, kar jih je kranjskih, so pa še bolj ošabni, nego so ponavadi drugod. Bahatosti in oblastnosti so polni in ignoranci. In če hočemo biti pravični, moramo priznati, da so tega največ delavci sami krivi, ker se ne pobrigajo za lastne svoje interese — da bi se organizirali in združili...

Ampak umazano je, tako postopati z delavcem, kakor je z Ostermanom počela kranjska bolniška blagajna. In prav gotovo ni pravica narodnjaka in vzornega rodoljuba vredno, če gg. Ciril Pirc in Rudolf Kokalj tako vodita blagajno!

Plačajte, kar ste dolžni Ostermanu!

Dopisi.

Iz Spodnje Šiške. Zadnje občinske volitve v Spodnji Šiški so prinesle zizibambulom poraz na celi črti. Niti enega pristaša nimajo v občinskem zastopu, in to jih boli. Najlepše pa je to, da duševno zaostale rove pripisujejo vzrok njih propada železničarjem, ali kakor oni pravijo pritepenecem, med tem ko vrabci na šišenski šoli pojo slavo bivšemu občinskemu odboru.

Pa bodi si kakorkoli. Dejstvo je, da je naša stranka zmagala v tretjem razredu in da sedaj zastopa šest naših sodrugov v Šiški interese delavskega ljudstva, kolikor je pri današnjem družabnem neredu to pač mogoče. To boli bivšo gospodo. Ker se jim pa ne da povoda za utemeljeno kritiko, so v veliki zadregi in stiskajo svoje pesti v žepih. Največji veleumi med njimi pa seveda ne poznajo pametne taktike molčanja, temveč se trudijo na vse načine, da se javnost lahko prepriča o njih posebnih olik in si na ta način upajo pripraviti občinski stolček y bodoče. Tako n. pr. mesar Seilt vihti svoje orjaške roke, ki bi delale Golijatu čast, in konsekvntno zatrjuje, da tega ne bo, da bi pritepenec vladali Šiško, pozabi pa pri tem povedati, da je bila preuredba potrebna, ker so bili možje njegovega kalibra popolnoma nezmožni za te posle. Pozabi tudi, da je v pravem pomenu besede, pritepenec edino in izključno le on, ki se pred nedolгими leti ničesar ni imel. Če ima možakar danes denarja, ni to njegova zasluga, temveč le preveliko zaupanje železničarjev v njegovo močnatost, ki so mu pridno nosili svoje desetice v mesarsko žrelo. Razun g. Seiltla je še cela vrsta takih izobražencev v Šiški, ki reprezentirajo zadnje ostanke slovenskega liberalizma in s svojim početjem najbolj potrjujejo naše mnenje, da ta gospoda ni zmožna za javne posle. Omenimo le najglasnejše n. pr. Maurer, Burger, Mohar, Marinko i. t. d., sami ljudje, katerih obstanek je odvisen le od železničarjev, in kateri bi morali, če bi hoteli železničarji, najprej povezati svoje culice in odriniti. Taki pojavi nas seveda vohče ne morejo tangirati, ker smo jih pač že tako privajeni, da jih niti vselej ne opazimo. Ves trud, privedi te ljudi do dostojnih političnih bojev, je bil brezuspešen.

Zadnja občinska seja, ki se je vršila dne 17. avgusta, je pa tudi našo potrpežljivost spravila z ravnotežja, kajti, kakor že vsega navajeni, vendar nismo pričakovali takih surovosti, kakor smo jih morali opazovati pri tej seji, torej v javni korporaciji. Dunajski občinski zastop, ki je pač celemu svetu za vzgled, kakršen tak zastop ne sme biti, bi se v Šiški lahko še kaj naučil. Na višku neolikosti stoječi znani Belohlavek, je našel nevarnega konkurenta v osebi g. Snoja, po svojem poklicu strojevodja drž. žel. v p. in zavživalca pre-

moženja znanega bivšega svobodomisleca Faulkala. Ta možakar zastopa po milosti Faulklove žene nje «pojebanc» petice kot virilist v občinskem zastopu in je toraj gotovo oseba, ki ima vse predpogoje, da se mu klawja ves občinski zastop z županom vred. Tega mnenja je seveda le on in da njegovi neprostovoljni tovariši v občinskem svetu ne dele to mnenje, so mu precej jasno povedali dne 17. avgusta in bodo menda še primerne potrdili pred forumom Justicije, znane avstrijske boginje.

Ko je prišel možakar dne 17. avgusta t. l. k sklicani občinski seji v družbi njemu enakih olikancev, mu je že zasmrdelo, da se je došli gospodi (sami virilisti) odkazalo prostore, kar je seveda popolnoma prav in pametno, ker se mora vendar vedeti, kje sede svobodno voljeni zastopniki prebivalstva in kje nepotrebna šara starih kranjskih privilegijev. Možakarju torej to ni ugajalo in svojo nevoljo je moral pokazati, rekoč: «Men se na bu placa kazal, jest plačam za mojga psa več davka, kukar tist ka tuki sedeja.» Seveda mu ta parlamentaričen protest ni dosti koristil in zavzel je slednjič odkazano mesto. Občinski svetovalci so pa premišljali, če bi temu olikancu ne pristojalo bolj mesto poleg njegovega psa ob robu krila njegove žene, in njih naloga bo povedati volilecem, kako mnenje ima o njih oče Snoj, ki jih primerja svojem psu. To je surovost najnižje vrste in označuje gosp. Snoja v njegovi pravi oholosti in domisljivosti. Možakar pa s tem slavnim činom se ni bil zadovoljen in je otrsral še en čas svoj neotesan jezik, dokler končno ne dobi besedo svetovalec gosp. Borštnar. Pred njim sta govorila sodr. Klemenčič in Ojster in gosp. Snoj je upošteval znano izkušnjo, da s socialnimi demokrati ni dobro koruzo ličkati. Ko pa je poprijel g. Borštnar besedo, je izbruhnila vsa doslej pridržana strast starega grešnika in našla izhoda v dosedaj v šišenskem občinskem zastopu še ne izrečeni podlosti: «Toga na buma puslušal, ven s ta baraba.»

Vse je strmelo! Osupen pa ni bil samo gosp. Borštnar in z njim ves občinski zastop, sramovali so se svojega tovariša tudi zizibambulski virilisti od Kneza pa doli do Seitla in jo odkurili.

Gosp. župan je seveda napravil svojo dolžnost, izrekel Snoju grajo in ga za naslednje tri seje izključil.

Sodišče pa je prisodilo Snoju za njegovo rovtarsko maniro 48 ur zapora, oz. 20 kron globe.

Krško. Na dopis v „Slovenskem Narodu“ z dne 31. avgusta 1909, št. 198 „Županska volitev v Krškem“, stavim dopisniku „Hrst“ sledeča vprašanja: 1. Ali ni res, da je R. rekel: „Jerman bo župan, jaz (mislim se seveda sebe) pa prvi svetovalec? 2. Ali ni res, da R. ni prvi svetovalec, ampak šele osmi (o strašno)? 3. Ali ni res, da sta dva svetovalca pri zadnjih državnozborskih volitvah volila klerikalno? (Imena so na razpolago.) 4. Ali ni res, da ni cel občinski odbor liberalen? 5. Ali ni res, da odbornik, ki je v sokolskem odboru zahteval „sokolsko“ godbo? 6. Ali ni res, da bi bil „H“ rad župan? 7. Ali ni res, da je R. hotel imeti v občinskem odboru župnika? 8. Ali ni res, da ste hoteli zagrizenega nem. nacionalca Z. voliti v odbor? 9. Ali ni res, da je bil pred 3 leti Z. določen za župana, pa potem ni prišel v odbor? 10. Ali ni res, da ima požarna bramba nemško „komando“? 11. Ali ni res, da ste z malimi izjemami presedlali? 12. Ali ni res, da se časi izpreminjajo? Kajne? Kdo je tedaj ubogi na duhu? Sodbo prepustim sl. občinstvu. Če še ni zadosti stvar jasna, kdo ima prav in zakaj se gre, pridem še z drugimi stvarmi na dan, tedaj Vas bo začela glava boleti.

E. O.

Umetnost in književnost.

Iz „Delavske tiskovne družbe v Ljubljani“. Te dni je izšla v založbi „Delav. tisk. družbe“ lična knjižica „Francka in drugo“ izpod peresa sodr. Etbina Kristana. Cena 50 h. Opozarjamo vse čitatelje „Rdečega Prapora“ na to čedno delce. Obenem opozarjamo vse cenjene kolporterje po slovenski domovini, naj odgovore na cirkular družbe glede tega, koliko iztisov „Francke“ se jim naj dopošlje.

Volilni boji

Zdržitelj agrarne in klerikalne stranke.*)

Pretekli teden so imeli agrarci svoj shod, na katerem so sklenili z vsemi glasovi proti petim, da gredo v pogajanja s Gregorčičevo klerikalno stranko. Ta predlog so vtemeljevali dr. Franko in urednik Mrmolja s tem, da oni hočejo delovanje v deželni zbor. Mi danes ne vemo, ali bo iz te moke kaj kruha ali ne. Nam se zdi, da ne. Interesanten pa je ta sklep za nas, ker je pokazal neresnost in kratkovidnost kmečke stranke, do katere smo imeli nekaj spoštovanja. Agrarci so imeli svoj prvi strankarski shod koncem junija t. l., na katerem so sklenili, da stopi stranka pri volitvah samostojno v boj. Preteče en mesec, skladiče drug shod, uničijo ta sklep in sprejmejo gori omenjenega. Ali moremo smatrati te moze za resne politike, kateri ne vidijo niti en mesec naprej, kaj imajo za napraviti. Delajo kompromis z Gregorčičem, katerega se tisti dan imenujejo nesrečo za goriško deželo in proti kateremu je bil naperjen ves boj, odkar se je ta stranka ustanovila. Na drugi strani pa je bila Gregorčičeva «Gorica» polna napadov na agrarno stranko. In te stranke se hočejo danes objemati in se nadalje slepiti goriško ljudstvo. Koliko časa??

*) Za zadnjo številko došlo prepozno.

Gospodarski pregled.

„Konsumno društvo za Jelenice in okolico“, vpisana zadruga z omejeno zavezo je ustanovljena. Pravila so registrirana in prihodnji teden začne že svoje poslovanje. Predsednik upravnega odbora je sodr. Pajer Ignacij, namestnik njegov je sodr. Ogris Simion, blagajnik je s. Hunar Ivan, preglednik s. Galobič Ivan in tajnik s. Mlakar Ivan. — Nadzorstvo pa tvori devet, oz. 13 sodrugov. — Pristopnina znaša 1 K, delež pa 50 kron.

Shodi.

Shod zidarjev se je vršil v nedeljo 5. sept. v prostorih gostilne pri Levu. Petal se je v glavnem z razmerami v zidarski stroki ter z organizacijo zidarjev. Sodr. A. Kristan je tudi pojasnil pomen obrtnih sodišč za delavsko ljudstvo. Sodr. Tomanič in Vidič pa sta razpravljala zidarske razmere. — Pomen organizacije tudi pri zidarjih zadobava polagoma pravo veljavo. Le tako naprej — neumorno naj vsak deluje za organizacijo!

Shodi na Goriškem. V soboto, dne 11. t. m., v Pevmi, v nedeljo, dne 12. t. m. ob 10. dopoldne v Dol. Vrtojbi, ob 4. popoldne v Solkanu in v Dobravljah.

Goriški volilci!

Kdor hoče, da pridejo v deželni zbor resnično napredni zastopniki, glasuj za kandidate socialno-demokratske stranke, ki je na Goriškem edina napredna stranka.

Domače vesti.

— Slovenski otroci v slovenske šole. Blizu se začetek novega šolskega leta in ob tej priliki opozarjamo slovensko delavstvo, da vpiše svoje otroke v slovenske šole; to je ne le narodna, temveč predvsem razredna dolžnost slovenskega proletarijata. Splošno priznana pedagoško načelo je, da le vzgoja v materinskem jeziku podaja človeku za življenje potrebno znanje in da je pouk v tujem, nedomačem jeziku polovičarstvo brez vrednosti. Slovenski proletarijat, ta trpin med trpin, je že celo interesiran na tem, da se povzdigne duševna izobrazba slovenskega delavca, zato je razredna dolžnost slednjega slovenskega proletarja, da pošilja svoje otroke v slovensko šolo. To povdarjamo zategadelj, ker je čisto citati v meščanskem časopisju neutemeljeno trditev, da polnijo tujejezične šole po Slovenskem otroci slovenskih socialistov. Ti klevetniki namenoma prezirajo dejstvo, da je slovenski delavec vsled slabih gospodarskih razmer v premnogih slučajih prisiljen iskati kruha na tujem, kjer slovenske šole za svoje otroke nima na razpolago in kjer jih mora prepustiti tujerodnemu šolskemu vplivu. Če se tak izgnanec vrne na Slovensko, mu ni zameriti, da pošlje otroka za prvi čas, dokler se ne privadi slovenskega pismenega jezika, v šolo s tistim učnim jezikom, ki ga je iz šole vajen.

— Najvišje sodišče o krumirstvu. Ali je očitek krumirstva žaljenje časti? Okrajna sodnija je zanikala to vprašanje, češ, da splošnost — izimši delavske kroge — ne vidi v krumirstvu nič nečastnega. Nasprotnega mnenja je bil vzklicni senat, ki je obtoženca spoznal krivega razžaljenja časti po § 488 k. z. Razlogi: Krumirstvo je zaničljivo dejanje, očitek krumirstva izroča človeka splošnemu zaničevanju. — Najvišje sodišče pa je

sedaj na predlog generalne prokurature razsodilo, da je sodba apelnega sodišča v zakonu neutemeljena. Svoj pravdorek motivira z jako jeguljastimi argumenti, o katerih je na prvi pogled jasno, da so za lase privlečeni. Mnenje najvišjega sodišča je seveda za moralno naziranje delavstva popolnoma nemerodajno: delavstvo vidi v krumirstvu slejkoprej nečastno dejanje in v stavko-kazu človeka, ki mu je užgano v čelo sramotno znamenje. Čast je pojav socialnega življenja in izvira iz moralnega ljudskega naziranja, pravosodje ima to ljudsko naziranje v vsakem posameznem pravnem slučaju upoštevati. Z dekreti popravljati zdravo izražanje ljudske duše ni drugega kot smešen poizkus.

— Dvoboj. V torek se je vršil dvoboj s sabljami med glavnim urednikom «Il Lavoratore», sodrugom Angelom Lanza in urednikom «Giornale d'Italia», Alojzijem Federzonijem. Vzrok je bila ostra polemika zaradi tržaških deželnozborskih volitev. Federzoni je bil ranjen.

— Naš tisk. Če pregledujemo število naših naročnikov, moramo si reči, da bi bilo lahko precej boljše! Naš «Rdeči Prapor» bi moral imeti najmanj 10.000 odjemalcev, če bi vsi naši sodrugi — to je tisti, ki pravijo, da so sodrugi — storili svojo dolžnost ter se na list naročili. Naročnina za delavski list, ki nima za seboj nobenih tiskovnih skladov, ni velika, in od slovenskih delavcev bi ne bila nobena posebna žrtev, če bi se slednji naročil na «Rdeči Prapor»! Ideje se širijo potom tiska, stranko reprezentira tisek, nasprotniske napade odbijajo dobri naši časniki i. t. d. i. t. d. In kakšen tisek naj bo za naše delavce? Kakšne časnike naj naročajo naši delavci? Vendar ne meščanskih, ki vedno nasprotujejo vsem delavskemu težnjam! Kdor od delavcev kupuje meščanske liste in ne svojih delavskih — ta je izdajalec delavskih interesov. Delavci! Šrimo naš tisk! Pridobivajmo naročnike našim delavskim časnikom in predvsem «Rdečemu Praporju».

— O pomenu «Delavske tiskovne družbe v Ljubljani» bi se moralo veliko več pisati, nego se je doslej; kajti premnogo naših organizacij po Slovenskem, pa tudi premnogo naših posameznikov še ni prepričanih, da je ta družba neobhodno potrebna za slovensko delavstvo. V resnici bi moral biti vsak sodrug član Del. tisk. družbe; — pristopnina znaša samo eno krono, delež pa 25 kron, ki se lahko vplača v 25 mesečnih obrokih. Polem seve bi se dalo vse drugače delovati! Zato pa: sodrugi, roké na srce ter storite svojo dolžnost!

— Poziv. Slavelačni preds. goriške H₂O je pisal po znanem shodu v Podgori, da bi sebe potolažil, — da je treba tu samo še dva takšna shoda prirediti, in ta soc.-dem. trdnjava pade v naročje goriške H₂O. Podpisani je edini narodni delavec v Podgori in že komaj čaka, kdaj bo junški preds. goriške H₂O tako zatrobental, da se poruši zidovje podgorske Jerihe. Zato pozivlja oboževanega voditelja H₂O, da kmalu priredi obetana dva shoda. Trobentati bo že pomagal.

Narodni delavec v Podgori.

— Otok zgori. Na Vredencu št. 28 pri Horjulu je minuli ponedeljek ponoči ob pol 11. zgorela hiša Antona Stanovnika. Kako je ogenj nastal, še ni dognano. V ognju je zgorel tudi posestnikov sinček, star eno leto, ki je spal na senu. Požarna bramba je zadržala večjo nesrečo. Dobro je bilo tudi, da je popoldne deževalo, ker so bile tako slamnate strehe zelo mokre, da se ogenj ni mogel dalje razširiti.

— Otok zastrupljen. Zastrupil se je v Gradacu sin krčmarja in mizarja Antona Jakša, 3 letni Stanko. Njegov 5 letni bratec Tonček mu je natočil neke strupene tekočine v kozarec, ki jo je izpil. Padel je v nezavest in bil kmalu mrtev.

— Cenjene naročnike, ki še niso pomnili naročnino za III. četrtletje, prosimo, da store to v najkrajšem času, ako nočejo, da se jim list ustavi.

Strokovni pregled.

Angleški strokovni kongres. V ponedeljek se je zbral v Ipswichu kongres britanskih strokovnih organizacij; število delegatov znaša 490, ki zastopajo milijon in sedemstolisoch strokovno organiziranih delavcev. Kongresu je predložil nad 100 resolucij, ki se pečajo ne le s strokovnimi, temveč tudi s političnimi vprašanji. Znamenita je resolucija plinarniških delavcev, ki jim načeluje znani sodr. Thorne, glede brezposelnosti. Resolucija proglašja liberalni zakon proti brezposelnosti za polovičarstvo in zahteva takojšnjo organizacijo koristnih javnih del, da se zmanjša sedanja brezposelnost; dalje zavrača resolucija sistem delavskih borz in prisilno zavarovanje, v kojem naj bi delavstvo silne svote prispevalo, upliva na njih upravo pa bi ne imelo nobenega. Liberalna vlada s svojimi nesocialnimi projekti nima drugega pred očmi, kakor da bi svojim strankarskim priganjačem preskrbela dobro plačana mesta. Resolucija bo pač zadela na odpor tistih delegatov, ki še vedno capljajo za liberalno stranko, vendar bo nedvomno sprejeta, ker ž njo soglašajo rudarji, najmočnejša delavska skupina. — Resolucija londonskih steklarjev izjavlja, da brezposelnosti in socialne bede ne bo prej konec, dokler se družba ne polasti

zemlje, rudnikov, železnic in proizvodnih sredstev sploh in ne uredi produkcije po združnem sistemu v prid vseh ljudi. Navedeni resoluciji kažeta, s kakšnimi orjaškimi koraki prodira socialistični duh in socialistično mišljenje v vrste strokovno organiziranega angleškega proletarijata.

Zadnje vesti.

Deželni zbori. Dunaj, 10. septembra. Prihodnje dni objavi dunajski uradni list cesarske patente, s katerimi se sklicujejo deželni zbori na jensko zasedanje. Deželni zbor kranjski bo sklican na 20. t. m.

Demisija ministrov. Dunaj, 10. septembra. Dunajska «Zeit» poroča, da bo ponudilo v ministrskem posvetu, ki se vrši v ponedeljek, več ministrov svojo demisijo, med temi dva nemška nacionalca in Bilinski.

Česki deželni zbor. Dunaj, 10. septembra. Po izjavah udeležencev pravih pogajanj, ki jih vodi ministrski predsednik, je upati, da se posreči konstituirati česki deželni zbor. Sicer se niti nemški, niti češki zastopniki niso zavezali na nobeno stran, vendar prevladuje mnenje, da bo konferenca česko-nemških deželnih poslancev ustavila obstrukcijo in dopustila konstituiranje deželnega zbora. Deželni zbor bo sklican na 21. septembra.

Češka šola v Poštorni. Dunaj, 10. septembra. Danes so odstranili uradne pečate z vrat češke šole v Poštorni. Vodstvo šole je moralo podpisati reverz, da se pouk ne bo pričel.

Jezikovno vprašanje na Ogrskem. Budimpešta, 10. septembra. Grško-katoliški in rumunski škofje so imeli pod predsedstvom dr. Mihalyja tridnevno konferenco, na kateri so zavzeli stališče proti jezikovni naredbi naučnega ministra grofa Apponyija. Škofje so se enoglasno izjavili, da raje zapuste svoja mesta, kot da bi dali poučevati verski pouk v drugem kot rumunskem jeziku. Dalje so škofje protestirali proti ministrom grožnji, da odtegne vsem duhovnikom kongruo, ki se ne bodo pokorili njegovi naredbi.

Madjarski nacionalizem. Zagreb, 10. septembra. Po poročilih tukajšnjih listov se je osnovala v Temesvaru kolonizacijska banka, ki bo naseljevala Madjare v Bosni.

Potovanja carja — rablja. Petrograd, 11. septembra. V posvečenih krogih zatrjujejo, da car ne obišče italijanskega kraja in sultana. Kot vzrok navajajo bolehnost carice. Resnični vzrok pa je ta, da italijanska vlada ne mara prevzeti odgovornosti, da car zdrave kože zapusti Italijo. Energični nastop socialistov proti obisku krvavega carja, je bil torej uspešen.

Raznoterosti.

† Vesela zgodba z nemškega «katoliškega shoda». Na čast udeležencev katoliškega shoda v Bratislavi so pripravili tudi vzlet zrakoplova. Veselje «vnebohoda» s sigurnim povratkom na to grešno zemljo bi si bila rada privoščila tudi dva duhovna svetnika iz Poznanja; pa sreča jima ni bila mila. Najprvo je moral eden obeh duhovnikov zapustiti gondolo, ker je telesna teža obeh pobožnih gospodov presežala normalno težo treh povprečnih ljudi. Balon se je vzpel z zrakoplovcem in eno duhovno posodo kvišku. Po dolgi vožnji je zrakoplov zadel ob drevo in prestrašeni duhovnik je hotel porabiti ta trenotek, da skoči na zemljo. Toda v tem trenutku se balon zopet vzdigne in le s težavo je zrakoplovec otel duhovnika gotove pogube. Po večurni blodnji v zračnih višinah se je balon zopet približal zemlji na tri metre. Sedaj je «prečistiti» vdrgi poizkusil svojo srečo in je res — z raztrganimi hlačami in potolčenim obrazom obvisel na grmu. Na avtomobilu, ki je že čakal nanj, se je umaknil prešernemu smehu razposajene množice. Toda balon je, oproščen težkega duhovnega balasta, šinil kot strela v višave in se vzpel 4000 metrov visoko, da se je zrakoplovcu ulila kri. Šele proti večer je balon padel ob brzotjavno napravo, stresel zrakoplovca z znatnim poškodbami iz gondole in zopet izginil brez sledu. Kakor je zrakoplovec kasneje pripovedoval, se je «prečistiti» ves čas kaj strahopetno obnašal in je ves čas jecjal molitve za srečno rešitev. — Po vsem tem je soditi, da se je zrakoplovstvo duhovnim gospodom močno zamerilo.

Podpisana naznanjam sl. občinstvu, da sem prevzela dobro znano restavracijo

„Pri zlati ribi“

Štirarjeva ulica št. 7 in Ribja ulica št. 6.

Točim vedno sveže puntigamsko pivo in pristna domača, štajerska in istrska vina. Dobra kuhinja opoldne in zvečer. Sprejemam tudi abonent na hrano.

Posebna soba vedno na razpolago za sestanke, družabne večere i. t. d. — Postrežba točna. — Cene zmerne.

Za obilen obisk se priporoča

Beti Pilko-Kos
restavratorka

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri 52-46

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Singerjeve ulice 1.

BLUZE v težki svili, volni in drugem modnem bl-gu, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otročje obleke, krsno opravo, prepadasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otročje kapice, klobučke, plaščke, pariške modroge, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavrtnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Krištofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52-52

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivega puljenega 2 K, bolj-
fege 2 K 40 h; polbelega 2 K 80 h;
belega 4 K; belega, puhanega 5 K
10 h; 1 kg velefinega, snožnobe-
lega puljenega 6 K 40 h, 8 K;
1 kg puha, sivega 6 K, 7 K; be-
lega, finega 10 K; najfinejši prni
puh 1. Kador vzame 5 kg dobi franko.

Izgotovljene postelje

iz gostonitega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nan-
kinga, pernice, 180 cm dolga, 116 cm široka, z dvama zglav-
nikom, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim,
sivim, jako stanovitnim puhaštim posteljinim perjem 16 K;
napolnjen 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K,
14 K, 16 K; zglavnice 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po
povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali
zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz št. 758, Češki les

(Böhmerwald). — Ceniki zastoj in franko. 15-2

Modna trgovina.

P. MAGDIĆ

Ljubljana

nasproti glavni pošti

priporoča: 35-20

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluže,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
zastave, trakove in znake.

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek

: za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle jesenske in zimske obleke, povrhnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo štev. 19.

Ustanovljena 1847.

52-32

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Restavracija
'International'

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina in izborna sveže
pivo.

Gorka in mrzla jedila.
Na razpolago je lep senčnat vrt in salon.
Kegljišče.

Postrežba točna. Cene zmerne.
Na obilen poset vabi **Marija Petrič**
restavratorka.
21-6

Kavarna

'Unione' v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Svoji k svojim!

Lud. Černe

zlatar in trgovec z urami

ter zapriseženi sodnijski cenilec

Ljubljana, Wolfove ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Častna delavnica

za popravila in nova del a,
Cene najnižje. Solidna postrežba.

Telefon št. 177

52-31

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebško in
: češko pivo :

Podniki v Ameriko
Najboljše, najboljše, po ceni pa
najboljše potovanje na
Simon Sinet
v Ljubljani Kolodvorska ulica 11
Hakurabau Nijavsko dno se napoveduje

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdka za
naročevanje ozir. nakupovanje!

Čoplov za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodah po 1/2, 1/4, 1/8
in 1 kg. 104-83

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnoga, brezbarvnega in barvastega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
l. 1892.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
l. 1892.

l. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.